

Адреса Редакції і Адміністрації: "Громадський Голос", Львів, Ринок 10, II. п.

Редакція рукописів не звертає.
Невідписаних дописів не містить.

ПЕРЕДПЛАТА: чвертьрічно 250 зол. За границею 2 ам. долари в рік, або їх вартість в ин. валюті.

Чековеkonto П. К. О. ч. 151.520.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

Виходить в кожну суботу.

Ціна примірника 20 сот.

БОРІТЕСЯ — ПОБОРЕТЕ!

Спішіть! Не гайтесь! Спішіть!
Бо наклад дуже малий!

Товариші і Товаришки! Кожний з Вас повинен прочитати і мати в себе як підручну книжку

пояснення програми Української Соціалістично-Радикальної Партії п. з.

Чого хоче Українська Соціалістично-Радикальна Партія?

Вона появилася власне як додаток до „Громадського Голосу“ і вже можна її замовляти в редакції „Громадського Голосу“ Львів, Ринок 10/II. — Ціна 1 зол., — з поштовою оплатою 120 зол. —

Міжпартійний Секретаріат

для акції за звільнення політичних в'язнів.

На першому інформаційному засіданні в справі утворення Міжпартійного Секретаріату для акції за звільнення політичних в'язнів, представник нашої партії зложив заяву, що співробітництво комуністичної фракції посольської в тій акції за звільнення політичних в'язнів підриває моральні підстави цієї акції, бо там, де комуністична партія має владу, вона арештує і судить соціалістів-революціонерів, українських комуністів — (Укапістів) і прочих соціалістів. Нашим обов'язком, як соціалістів, було зложити таку заяву, приступаючи до співпраці з комуністами в справі політичних в'язнів. Лише при тій акції така заява на місці, бо колиб ми приступали до співпраці в боротьбі з клерикалізмом, то нічого булоби порушувати справи політичних в'язнів.

На другому засіданні, на якому вже формально оснований той Міжпартійний Секретаріат, представник нашої партії ще раз повторив ту заяву. Зміст

цеї заяви був оголошений в „Громадському Голосі“.

Присутній на обох засіданнях представник комфракції, хоч не признавав рації заяві нашого представника, всежтаки не уважав її за перешкоду до спільної праці в Міжпартійному Секретаріаті. Щойно на третьому засіданні другий представник комфракції заявив, що наша заява унеможливає співпрацю в Міжпартійному Секретаріаті і приналежність УСРП до нього. На тому самому становищі станули представники двох прочих партій.

Це не повинно впливати на саму акцію за звільненням політичних в'язнів. Навпаки всі наші партійні організації і товариші повинні вести дальше енергійну акцію в тій справі: на вічах і нарадах ухвалювати відповідні резолюції, збирати по фабриках і селах підписи з домаганнями звільнення всіх політичних в'язнів та збирати жертви на допомогу тим в'язням.

В справі амнесії.

Віче Народної Організації міста Львова в справі амнесії для політичних в'язнів відбулося дня 1 серпня в салі Лисенка у Львові. Салія була переповнена. Референт д-р Марітчак представив умови, серед яких живеться в Польщі, з окрема українському народові.

Влада мабуть не хотіла допустити до ухвалення резолюцій. Комісар Вагнер, спихаючи відповідальність на настрої вічевиків (настрій не перевищав звичайного настрою на кождім вічу, було тільки більше зацікавлення темою, що в умовах польського режиму зовсім оправдане), розв'язав віче. З уваги на те присутній на салі посол Пащук відчитав резолюцію в справі звільнення всіх без різниці політичних в'язнів і уморення всіх політичних процесів, які

присутні гримкими оплесками прийняли, хоч сотня польської „оздоровленої“ поліції давала вже на салі доказ про свободу зборів і слова в Польщі. Віче було на загал дуже поважне.

Польська кінна і піша поліція розганяла ще цілу годину вічевиків з площі перед салєю Лисенка, побоюючись, щоб вони не зібралися знову на віче. На салю цим разом впали також Льківці. Корито кинчється і хруні шукають діри в плоті, думаючи, що найдуть новий жир.

Кождої хвилі може вибухнути війна.

Англійські часописи друкують розмову побідного вождя Французів у світовій війні — маршалка Фоша. Маршал заявив, що війна може вибухнути кождої хвилі, хоч загально панує настрої миру. Він каже, що має докази на потвердження правди своїх слів. В багатьох державах горячково працюють над уліпшенням засобів масового морду. — Особливо грізні є винаходи трійливих газів, які зроблять це, що будуча війна буде о много страшніша, як минула світова війна.

Redakcja Czas. „Hromadskij Hołos“ Pr. 367/26
W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej!

Sąd okręgowy karny we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Hromadskij Hołos“ Nr. 30 z dnia 31/7 1926 pod tytułem: 1) „Nowi masowi rewizji i areszty Ukrainciw“ a) od początku artykułu do słów: „bandu“ włącznie, b) od słów: Z jakojś... co końca tego artykułu., 2) „Szczo dijetsia w Polsce?“ między słowami: stolitjamy... a słowami: „Wsi ti“, zawierają ad 1) i 2) znamiona zbrodni z § 65 a) uk. uznar dokonaną w dniu 28/7 1926 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego.

Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dzpp. Nr. 6/1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł.

Lwów, 29. VII. 1926.

Kohman.

„Моральні революції“.

Варшава й Москва переживали в останніх двох місяцях дні тривоги. Значили топиться у власнім морі безправств, надужити, національного гніту та соціального визиску. Тут у Польщі — диктатура буржуазії, там диктатура одної партії, яка всіх і вся запевнювала, що вона власне є вимріяним расм робітництва й селянства, а принайменше етапом до него — диктатурою пролетаріату.

Затряслися мури будівлі, а поневолені маси побачили, на яких дряхлих основах є побудовані державні будівлі, в яких вони живуть.

В тривозі перед гнівом обдурюваних і ошукуваних мас, ніби бунтується проти пануючого безправства у Варшаві буржуазний генерал Пілсудскі, — а в Москві вожд комуністів, голова III Інтернаціоналу — Зіновєв.

Пілсудскі кричав на цілу Польщу: «Не сміє бути за багато безправства в державі, проч з владою клік, злодіїв і жуликів — влада в Польщі до рук чесних людей!»

І Зіновєв у своїй відозві такої самої зятягає і кричить на цілий Союз Радянських Республік: «За багато безправства і ошуканства, маси робітництва й селянства проти нас, влада мусить перейти до рук чесних людей — розуміється комуністів!»

У Польщі виступив представник буржуазії, зглядно представник її найсильнішої підстави — армії, там у Москві — виступив представник диктатури пролетаріату, зглядно її підстави — III Інтернаціоналу (голова), і оба намагаються відсунути гнів ошукуваних мас заповіддю оздоровлення, санації і т. д.

Але правдивих, докорінних змін не приніс і не думав з собою принести Пілсудскі — не думає, ані не може їх з собою принести Зіновєв.

Щойно у власній державі.

Польський сойм, вдоволенний з цього, що його не розігнав Пілсудскі, ухвалив для його правительства широку повновасти. На тін підстави зможе уряд правити державою, як сам захоче. Вшехпольські партії вже очевидно порозумілися з урядом Пілсудского, бо своїми ухвалами облекшують йому продовжування винищуючої політики супроти так званих національних меншостей. Особливо ярко виявилася та поміч вшехполяків тоді, коли в соймі проти голосів Української Парляментарної Репрезентації переперли ухвалу, що уряд не сміє змінити т. зв. язикових розпорядків, якими відобрано всі права українській мові.

Зате уряд не думає розв'язувати сойму і хоч у ньому сидять — як казав Пілсудскі — жулики й злодії, то спокійно доживатимуть свої мандати аж до осені 1927 р. Дня 2 серпня відбулося останнє засідання польського сойму, на яким ухвалено програму праць сойму на будуче. Сойм збереться на слідуєчій нараді дня 20 вересня і тоді має ухвалити бюджет на 5 місяців. Найскоріше задумують розв'язати сойм в квітні 1927 р., а вибори до слідуєчого сойму мають відбутися щойно в осені 1927 р.

На останньому засіданні відограно ще одну комедію. Відбулося голосування над внесенням, чи розв'язувати теперішній сойм, чи ні. Внесення перепало, а замість цього ухвалено, що перед розв'язанням сойму мусить бути переведена зміна виборчої ординації.

В дискусії над тим внесенням промовляв український посол Сергій Хруцький. Він заявив, що український народ не цікавиться речинцем нових виборів, бо знає, що також з нового сойму йому користи не буде ніякої. Теперішній сойм вже своїм складом кривдить українське населення. Його вибрано в 1922 р. тоді, коли Східна Галичина не належала ще правно до Польщі, а потім не розписано нових виборів. Теперішній сойм є гірший від попереднього і виявив свій шовінізм на різних ділянках. — Український народ не має ніяких надій що до будучого польського сойму.

3 партійного руху.

Повітова нарада УСРП у Богородчанах. Зараз по ударемненні хлібоїдського «зїзду» в Богородчанах дня 25 липня ц. р. відбулася довірочна нарада членів УСРП і запрошених гостей. На нараду явилось 128 делегатів і гостей. Реферат про сучасне політичне положення й завдання УСРП виголосив тов. Стахів. — В дискусії над рефератом забирали голос тов. Когут, Гарбуз і інші. Всі ствердили, що хлібоїдська зараза не має можливості втиснутися в богородчанський повіт, як це показалося з кінцем хлібоїдського віча. Нарада постановила далі скріплювати політичну й професійну працю в повіті.

На нараду впрорився між іншими п. Регей Іван з Єзуполя, що цілого півроку був членом хлібоїдської партії. Він розповів про те, як він остаточно переконався в зрадницькій і хрунівській роботі Стовпків і Даниловичів та просив присутніх селян о прощення його на-

роднього гріха, обіцяючи, що на кождім кроці буде розкривати Юдину душу хрунів.

Польська поліція провірювала запрошення, а відтак протизаконно заняла «позицію» в дверях салі «Народнього Дому» (де відбувалася нарада) й помимо протесту президії не вступилася. Наслідком того наради скорочено й покінчено відспіванням національного й радикального гимнів.

Пам'ятайте про політичних в'язнів і їх волю!

3 хрунівського корита!

Хлібоїдська невдача в Богородчанах. Хлібоїди, не оглядаючися на те, що українське селянство не хоче нічого навіть слухати про хрунів, волочаться далі по повітах і при помочі польської поліції стараються відбутися до повітові «зїзди» хрунів. Видно, що такий є приказ їх службодавців, щоби вони могли відтак трубитися по цілім світі, що «руські людек споконні і задовольні», а що то тільки кількох радикальних інтелігентів підбурюють народ.

Для тої цілі приїхали хлібоїдські хруні також до Богородчан на неділю 25 липня ц. р., щоби відбутися комедію «зїзду». Приготовлялися вони до того збіговиська кілька тижнів, розсилали через наказних виїтів запрошення ітд. Зголошення про цей хрунівський зїзд підписало п'ятьох нечистивих з Солотвинщини, між ними Дмитро Себунчак з Солотвини, який на унівському вічу в Солотвині 18 липня сидів у президії віча. Своє віче зголосили хруні на 2 год. по полудні, але коли довідалися, що свідоме селянство збирається прийти громадно на це віче, розафішували в суботу, що віче відбудеться о год. 12 у полудне. Це зробили тому, щоби свідоме селянство заскочити.

Однак помимо того підступу свідомі й організовані селяне всетаки про це довідалися і зібралися точно о год. 12 коло польського Сокола, де мало відбутися хрунівське віче. Хрунівський штаб в числі п'ятьох з Стовпком на чолі не пустили людей до салі, але почали розглядатися між зібраними около 350 людьми чи є між ними хруні чи нема. Отже вхід до салі замкнули кордоном поліції, а самі виїшли на подвір'я до зібраного селянства й почали ріжними побрехальками намовляти людей, щоби вступали в хрунівський «Народний Союз». Селяне хотіли зразу взяти хрунів підступом, записатися до листи запрошених, щоби зайти на салю і там уже розправитися з хруніми. Однак хруні це передбачили й не хотіли всіх ім відомих проводирів селянства пустити. Тоді зібране селянство заявило коротко, що або допустять усіх до одного на салю, або ніхто з селян не увійде до середини. Побачивши це, почали хруні провокувати декотрих людей. Але селянство у відповідь на це тільки голосно глумилося й насміхалося з хрунівського штабу. Тому проводир хрунів утік на підвищений гаюк поміж поліцаїв і звідтам, уже безпечний, почав напастувати тов. Стахова, Когута й Гарбуза. Зокрема накинувся на тов. Когута. Тоді селяне хруня закричали: «Ми Когута і його працю знаємо! Д-р Когут не йде на селянське віче під охороною польських жандармів!» Відтак посипалися на адресу хрунів із усіх сторін оклики: «Марш хруню до корита! Там прислав тобі пашу Данилович!» Хрунівський штаб цього не сподівався видно й уступив до салі. За собою не міг потягнути навіть одного чоловіка. Хруні явилися самі так, як приїхали. Бачучи, що не збаламутили нікого, оголосили хруні через польського комісаря, що ні віча ні зїзду не буде. Зараз по тім поліція розігнала всіх людей з подвір'я.

Селянство розійшлося, але було видно в кождого радість, що дали хруням добру науку.

На кінець ще дві замітки: Проти хрунів боротися не прийшов ні один унівський проводир. Вони радше кириють проти соціалістів-радикалів, як то робив п. Лівинський.

І ще одно: Цю замітку підписую повним іменем, щоби ніхто не брехав, що український соціалістично-радикальний рух це тільки підбурювання кількох інтелігентів. Якраз у нас, у Богородчанщині, це рух масовий укр. селянства, котрого не зломить ніяка сила, а вже найменше хрунівська зараза. Тій у Богородчанщині ко- нець.

М. Цюбенда, сел. з Ляховоць.

3 життя на Вел. Україні.

До соціалізму чи капіталізму?

«Ізвестія» доносять, що Рада Народних Комісарів в Москві ухвалила дати дозвіл на право власності маєтків, які посідали перед революцією таким поміщикам: Морозову, знаному російському революціонеру, нащадкам повстання декабристів, Муравйова та Бестужева, родині професора Жуковського і родині звісного російського співака Шаляпіна.

Що говорять Зіновєв?

„Те, чого боявся Ленін, сталося. Ми є свідками деморалізації партії. Партійні ідеали перестали присвічувати провідникам партії. Замість комуністів чистої води маємо високих бюрократів, половинчатих буржуазних дипломатів, купців, що прикосичуються червоними відзнаками і угодовців найгіршого сорту. Робітники, селяне і червона армія з острахом стверджують ошуканчу гру, яку переводить більшість комуністичної партії, що борвалася з засадами комунізму. Маса працюючого народу і червоноармійці зачинають обурюватися та обвинувачують нас усіх за зраду і за те, що ми запродались капіталістичній буржуазії. Вони зовсім слушно питають: пощо було валити старе, коли знову до него повертається? Моральна гниль загнилася так глибоко в нашій партійно-державній будівлі, що тільки надзвичайні заходи можуть уратувати положення. Небезпеку цього положення відчувають не лише в Росії серед меншості комуністів, але й за границею комуністи перестають вірити в життєздатність нашого ладу і в чистоту замірів більшості членів комуністичної партії“.

Таке пише про большевицьку владу і партію голова III. Інтернаціоналу Зіновєв в своїй відозві, яку в сотках тисячів примірників розіслав і розкинув в СРСР. Написав про це досить пізно.

Ми вказували на те все вже дуже давно в „Громадському Голосі“. На нас накидалися за писання правди різні нібилі українські часописи, котрі сліпо вірили в усе це, що їм казали з Москви. Тепер о много яркіше представляє це Зіновєв. Замітне є в тій відозві те, що стверджується в ній ненависть російського робітництва й селянства до „робітничо-селянської“ влади і партії в СРСР. і до їх диктатури. Не згадує Зіновєв нічого про „ошуканчу гру“ московських большевиків у відношенні до українських працюючих мас і їх визвольних стремлень. Не говорить про це тому, що й він є проти цього, щоби Україна стала вільна й незалежна, хоч удає святця. Але українське селянство й українське робітництво зрозуміють також його „ошуканчу гру“ і стануть добиватися свого права на своїй землі у вільній, без хлопа й пана Україні.

Польща на Україні.

Вістки про творення окремої польської держави на Україні, потверджуються. Українське радянське правительство дуже зацікавлено береться за ту справу. Стагає Поляків з цілої Росії, а українського селянина вислав на Сибір. Таку злочинну й хитру політику придумали польські заступники в III комуністичнім Інтернаціоналі, щоби зробити ґрунт для радянської Польщі, до якої ті землі прилучилиби. Чи буде та радян-

ська Польща, чи ні, але вже будеться Польщу на Україні, яка ділить західно-українські землі від квівського материного пня. На Волині і Поділлі будують над границею другу Польщу, бо так забаглося польським і московським комуністам. А беззаконна влада радянської України мовчить. Та не мовчить, але погоджується, ще й сама помагає. Нові вістки про утворення польської республіки приносить газета „Рада“ з дня 5 серпня 1926 р. Район польський зачали творити в Довбишу. Панове польські комуністи Дзвиржинські, Уншліхти, Коні, Скарбки, Левандовські, хоч комуністи — то ще кращі польські шовіністи і імперіялісти. Наші комуністи до них і не вмиліся. Просто лізуть у неволю туди, чи туди.

3 Підкарпатської України

Словами чеських колонізаторів не злякаєш.

За відомостями Ужгородської газети „Русская Земля“ акт чеського уряду що до злиття окружних жуп в одну на Підкарпатті викликає що дня ширші протести. Підносять свій голос діячі школи, друку, посли і так без кінця.

Газета містить інтерпеляцію посла д-ра А. Гагатка в чеськім парламента. Інтерпеляція та, зупиняючись на факті злиття трьох жуп (у В. Севлюші, Ужгороді і Мукачеві) в єдину, стверджує, що сам уряд Чехів не додержує виданих ним же законів, бо цього проєкту про злиття жуп не оголосив публично на 30 день до його переведення в життя, що встановляє закон від 19. XII. 1924 р. Цей проєкт ломить також і основний закон Чехів Ч. 121 920, § 3, прим. 4, як рівнож Сен-Жерменський мирний трактат. Отже — запитує посол:

1. Чи згоджується уряд відмінити всі зроблені вже заходи до перетворення цих трьох Підкарпатських жуп на єдину в Мукачеві?

2. Чи дає чеський уряд слово на далі додержуватись основних законів що до автономного стану Підкарпаття в справі мови, школи, релігії та місцевого врядування, що їх сам він своєю волею видав, та чи поважатиме він мирові міжнародні договори?

Осьтак дають Чехи автономію тій частині української землі, яку в час великої бурі хитро запросили до своєї хати, запевняючи її, що її звільнять, як лише цього забажає. Але тепер „роздумались“ і хочуть її зісти. Ці рахунки чеських імперіялістів писані олівцем на склі. Навіть бурі не треба, щоби вони пощезали. Их змаже дрібний дощик.

Судять...

«Самовизначення Буковини» по румунськи.

Дня 26 червня ц. р. розпочався на-решті процес «шпівонів», що мали працювати на користь Радянської держави. Обвинувачених мало стати перед судом до 100 чол., але з часу арештів (осінь 1925 р.) і до процесу багато випущено, бо, хоч і як намагалися жандарми й про-вокатори склеїти великий процес, та не було причин до того. Цікаво, що арешти переведено негайно після виборів до хліборобських камер. Сам процес — з огляду на час арештів — видавав-

ся кождому, як цілком провокаційний. А «суд», що зараз відбувається, наочно викрив усю картину провокації і підлоти, що її виявила румунська сігуранца. Обвинувачені і свідки показують проти діяльності жандармів та урядовців. Картина була на стільки ганебна, що вже на середині процесу зявилося до суду багато адвокатів-оборонців з цараністичної партії, щоби боронити невинних. Обвинувачених били й провокували.

Іван Главацький, дідусь 70 років, обвинувачений розповідає перед судом, що його взято до поліції і там так бито, що втратив пам'ять. А за ним слідом розповідають учень 7 кл. гімна. Прилучний Дмитро, швець Аврам Кліпаун, Шагринович і інші. Всі в оден голос доводять одно: «били», «катували», «бійками та терором вимушували показувати те, чого ми не знали... Не тільки обвинувачені, а й свідки вносять в чім справа. Жінка обвин. Шагриновича розповідає перед судом, що до неї зявилося двоє в російській уніформі з проханням передати принесені якісь папери її чоловікові. Вона довго відмовлялася, не розуміючи, в чім річ, але майже під примусом взяла. Як-же вона здивувалася, коли через якусь годину ці двоє «російських агентів» прийшло до неї вже у формі румунських офіцерів, заарештували її і повели до поліції, де вона й побачила свого чоловіка в крові, побитого, покатованого. Виходить, за годину до своєї провокаційної візити, ці жандарми заарештували її чоловіка.

Тероризує також і на самому «суді» військовий прокуратор. Коли свідок Февіль Гутугольд зізнавав на користь обвинуваченого, а не сігуранци, то відразу прокуратор його заарештував. Свідок зізнавав далі на користь жандармів.

На Буковині панує лад провокації, жандармерійного терору і насильства.

3 кооперативного руху.

ПОТРЕБИ КООПЕРАЦІЇ В КОСІВШИНІ.

Наш народ учини різні політики слухати проводу все за него робити, за мало про все інформувати. Як звичайно говорилося, робилося за народ політику. І це є причиною, що в час, коли інтелігенцію притиснули до муру і вона ради хліба мовчить і відткнулася від усякої майже роботи, наш народ усе ще оглядається на інтелігенцію. І так оглядаючись за-тримують працю, яку селяне повинні взяти в свої руки. Може воно з початку буде тяжко, але згодом самодіяльність українського селянства створить з него свідомих, вироблених громадян і борців за свою справу, які стануть за будову своєї класово-політичної та професійної організації. Також на господарським політе оглядання на ініціативу інтелігенції є шкідливе. І в Косівщині з тої тільки причини кооператив розвинулася дуже слабо, хоч терен для її розвитку прекрасний. Два місточки Косів і Кути, в яких зосереджується торгівля всіх сіл з над Білого і Чорного Черемоша, до сьогодні не мають Союзу, а це тому, що місцеві інтелігенти на кооперативі не розуміються, а сама їх охота на провід ще мало користі приносить народові.

В нас народ рухливий, бо землі мало. Є дуже багато всяких можливостей. Збіжжя на Гуцульщині мало й багато мігби Союз кооператив продати. А є багато худоби, яку селянин за безцін мусить нераз відпускати Жидам. Колиб Краєвий Союз для збуту худоби над тими справами подумав, то мігби тут започаткувати при помочі свідомих і вироблених селян дуже гарне діло. Час уже найвищий ратувати Гуцульщину з господарської залежності від Жидів, які багатіють їх коштом. Треба, щоби повстала по селах Косівщини ціла сітка кооператив. Але треба, щоби такі кооперативи, як у Кутах, були ведені заірцево. Бо вічні недо-

бори всежтаки мусять вказувати на те, що щось там хибує, та що праця там ведеться нефахово. Тому треба над тим призадуматися, якби діло пішло краще й скоріше вперед.

СПІЛЬНИЦТВО.

Дня 18 липня ц. р. відбулися звичайні загальні збори кооперативної споживчої «Воскресен» в Іспасі, пов. Коломия. Членами кооперативної самі середняки; багатших й сільської бідноти в членах немає. Багатший є той думки, що йому товариства не потрібно, а бідний годиться з тим, що йому нічого не допоможе. Середняк по наших селах належить до товариств просвітних, кооператив, він боїться, щоби не збіднів та має бажання збогатіти, тому інтересується й просвітою й організацією. Селянство мало ще інтересується спільництвом (кооперацією), але нужда заставляє його до цього діла. Французький вчений і знавець кооперативного діла Жід каже, що спільництво йде в парі з освітою. Наше селянство ще доволі темне, а до того в великій ще мірі самолюбне та дуже нетовариське (не соціальне). Селянин селянинові в багатьох випадках свідомо і не свідомо є вовком; селянство зі собою ворогує і той брак почуття солідарності во імя спільних інтересів шкодить успіхові в політичній і господарській боротьбі. Кооператива в Іспасі, в селі, яке числить поверх 600 хат, має всего 85 членів, а уділів є 83 зол. Кооператива робить боками, а не маючи фондів до обороту, не стоїть на засади кооперативній, не може боронити членів при продажі і купні від визиску, не продає товарів по риночних цінах та не дає членам зворотів товарних. В сусіднім селі Ковалівка (пов. Печеніжин) до кооперативної належить ціла громада і колиби всюди були такі кооперативи, тоді булиби паном положення, а з ними і селянство. Деякі члени кооперативної дуже цікаві були на загальних зборах в Іспасі довідатися, що є з передвоєнними уділами та скільки проценту приїс новий уділ, з чого видно, що селянство бажалоби собі, щоби кооператива зробила з кожного члена мільонера. Селянство наше не знає завдання кооперації, проте при кождім Окружнім Союзі кооператив повиненби бути відділ для пропаганди спільництва. Селянство наше не хоче розуміти того, що в щастю, добробуті народу й щастя одиниці і хоч дається вибрати до Управи і Ради Надзірної, то своїх обов'язків як слід сповняти не розуміє, чи не хоче. В кооперативі є звичайно діяльна лише одна особа скленара. Він пошнений сам, може неконтрольований легко здеморалізуватися і допускати зловживань, чим доводить кооперативу до унадку — а громадин знеохочує до кооперації. Ще одною перешкодою в розвитку кооперації є недовірчивість, яка має своє жерело в темноті. Селянин каже: «найлучша спіл-

ка чоловік та жінка». А не вміючи контролювати чужих рахунків, недовірчє. Недовірчивість є між иншими причиною, що деякі свідомі одиниці від праці в товариствах відтягаються. Ми повинні брати за зразок Чехів: контролювати і вірити. М. Л.

Що пишуть і говорять?

Як виглядало віче УНДО в Солотвині?

„Діло“ а за ним менші унівські газети описують як у байці „побіду“ унівців на вічу в Солотвині. Ми поручаємо нашим товаришам з Богородчанщини й Солотвинщини, щоби показали той татарський звіт унівця всім учасникам віча, нехай раз наочно переконаються, яким способом повстають під пером унівських писаків „побіди“ УНДО.

Хто руйнік?

Вже кілька місяців сон відбирають унівським діячам вибори. Ще вони були за горами, а їм уже не добре спалося. Коли „Гром. Голос“ згадував про які вибори, то хіба накликував до боротьби за вибори до громадських рад, а всякі инші газети так гейби подуріли з соймовими виборами. Вже якийсь час було успокоїлося. Аж тут знов пише „Український Голос“ про вибори. І звичайно не підозріває ундистів, що це вони аж гинуть за мандатами. Ні! Це він боїться, щоби ундистам „руйніцькі партії“ та „руйніки-агітатори“ не перешкодили прохатися в посли. Булож так перед війною, що послами по закону церковному й цісарському були націонал-демократи. А тепер побоюється „Укр. Голос“, що цьому на перешкоді стали „руйніки“.

І ось перед тими руйніками унівських мандатів перестерігає „Український Голос“ своїх читачів так:

„Пізнати таких руйніків легко. Вони ширять недовірє до інтелігенції, як вони поборюють церков, духовенство — це ті... руйніки“.

Чи розумієте тепер, хто руйнік? Не той, хто шкодить народові, селянству й робітництву, хто здирає з них сему

шкіру, не той, хто їх ворогам до землі кланяється, але той, хто „ширить недовірє до інтелігенції і поборює церков і духовенство“.

Каже дитина, що її бють, але не каже за що? І каже, що так завжди і всюди її бють. — Але це вже зовсім... неправду каже. Бо немає таких „руйніків“, щоби виступали проти цілої інтелігенції. Бють тільки ту, що хрунить і бють „Український Голос“, який в обороні такої інтелігенції роздирає ризи. От краще, хай собі „Український Голос“ „руйніками“ голови не завертає, але пильнує свого співробітника радника і папського шамбеляна, аби він своїх дітей не перехрещував на латинське. Не штука в газеті грати патріота!

Донос, чи божевілля?

В ч. 49 „Нового Часу“ поміщено в дописі про віче в Підберезцях безличну брехню, що на віче явилися також „Лутовики“ з Глухович і Чижи́кова з метою розбити віче. Яка ціль такого дурного писання? Відьма справа, що на віче не прийшли ані „Лутовики“, ані „Просвіт'яне“, тільки громадяне. Пану редакторові „Нового Часу“ сидять мабуть „Луги“ в печінках і він просто робить донос, що ось „Лутовики“ бавляться в політику і нехай поліція на „Новий Час“ так покликється, як покликувалася на „Свободу“, коли закривала „Новітєву Січ“. Пише „Новий Час“, як остервенілий польський патріот зі „Слова Польського“, котрий аж очі вибалушусь, щоби де добачити яку „політику“ і нагнати розв'язання українського товариства.

В 51 числі парікає „Новий Час“ на диктатуру демагогії, котра сіє в громадянстві заразки безхарактерности. Ось ту безхарактерність ми бачимо в „Новім Часі“. І відкривасмо ту „демагогію“. „Новий Час“ має повний рот гарних слів і про „Рідну Школу“ і про кооперацію і про инші справи, але на ділі, з дурноти чи зі злоби, робить донощицьку службу „Слова Польського“.

С. ЖУК.

До характеристики громадсько-політичних відносин на Волині.

II.

В науці про громадознавство в'яснено, що здорове творче життя народу залежить від правильного розвитку й діяльності його поодиноких органів; ці є: культура, господарство, політика. Організація сил в кожній зі згаданих ділянок життя, підпорядкованих основній ідеї — а нею є повна воля й незалежність — творить певну гармонійну цілість в розвитку такого національного організму.

Збочення з цього шляху викликає певні заворушення в житті народу, гальмує наростання творчої енергії і зрештою ставить під загрозу самостійне його існування. Недорозвиненість деяких органів, або їх надмірний розрост чи неправильність у розвитку, є причиною, що робить одні народи предметом впливів більш здорових і міцних народів чи держав і вони втрачають незалежність. З історії знаємо, що держави навіть світової слави й культури (Греція, Рим), які затратили почуття закономірности

розвитку, занепали цілком. Правда, є й відворотні історичні приклади. Нація, що усвідомила собі остаточно мету своїх досягнень і мала незломну волю будувати передумови для її осягнення, врешті в відповідній вигідній хвилі виборювала собі право на незалежність (Чехія).

Які завдання виконує кожна зі згаданих передумов життя і в якій взаємочинности мають бути межі собою?

Культура — зв'язує народню масу міцним почуттям національної єдності й традиції — вона є найлекшим засобом засвоєння загально-людських знань. Розвиток господарства — провадить до незалежнення господарських, фінансових і промислових підстав існування від чужинецького визиску й обмежень.

Політика — є тим кличем і дороговказом народу, що ставить ясне, безумовне гасло визволення, гуртує й виховує маси в привязаности до ідеалу, дає їм розуміння потреби й конечности праці в напрямі його осягнення.

Повна ясного й означеного змісту та обґрунтована ідеологічно політична програма надає певного забарвлення і культурній і економічній роботі, наслідком чого витворюється єдність боротьби й праці на всіх ділянках національного життя.

Не може усвідомити собі потреби свого визволення такий народ, якого масам не прищеплюється ясно визначеного політичного ідеалу особливо, коли взяти під увагу, що цей народ ще багато потребує праці над собою, щоби зажити модерним життям нації. Від невиразного (в нас говориться про етапи і инші ошуканства) ставлення й розв'язання питань національно-державного й соціального визволення, затрачується поволі сам основний ідеал нації. Відтягається частину мас народу на службу чужим ошуканим ідеям і ослаблюється воля та силу народу йти до власної мети власним шляхом.

Цими думками, які зрештою є загально звісні, я вважаю потрібним розпочати огляд громадського й політичного життя на Волині. Гадаю, що від цього справа стане яснішою для дальшої розв'язки питань, які мене тут цікавлять.

Виходячи з повищих міркувань, наша щоденна робота на всіх ділянках нашого життя мусілаб зводитись до виховання широких мас українського народу,

Що діється в Польщі?

Смола на руках.

На засіданні польського союму польський соціалістичний посол Прагер закинув вшехполякам, що мають «ликі руки». Це дуже обурило вшехпольських послів, які підняли такий крик, що взагалі п. Прагер не міг промовляти. Врешті вшехпольські послі вратували свій особистий гонор, бо вимогли на Прагеріві пояснення, що його слова не відносилися до вшехпольських послів. Але «смола на руках» так і прилипла до цілої вшехпольської зграї. По такій заяві Прагера, вшехпольські послі втихомрилися.

Насміх над самоврядуванням.

Польська соймова адміністраційна комісія нараджувалася дня 30. липня над проектом закону про самоврядування в повіті. Проект комісії ухвалено проти рішучого спротиву «національних меншостей». Вшехполяки поставили внесення, щоби на «кресах» взагалі на протяг 10 літ знести вибори до повітових рад. Вони бажають, щоби правительством назначувало до них в половині своїх урядників. Розуміється, що такі ради повітові не були б навіть тінню самоврядування, бо всі справи вирішували б польські урядники не допускаючи до слова населення. Польські соціалісти не виступали проти такої нахабності вшехполяків. Вони тільки запропонували щоби ту справу відпочити, а залишити її до цього часу, аж виявиться, як хоче зробити уряд. Ось так польська лівниця мовчить у справах, де правниця хоче давити українській і білоруській народ, а грає лише комедію. Вшехполяки врешті завернули своє внесення, заповідаючи, що видвигнуть його при нагоді обговорювання цілого проекту закону про ординацію виборчу до самоврядних органів, громадських рад, повітових рад, і т. д. А обговорювати муть і ухвалювати муть той закон щойно в осени. Замітне в те, що ухва-

лено в комісії обовязок представлювання бюджету надзираючим властям, які мають право після своєї внодобы змінювати бюджет. Власти матимуть право усувати членів повітових відділів і самі рішати про платних урядників самоврядних тіл. Таким способом зведеться ціле самоврядування до цього, що старости в повіті будуть робити що хочуть, коли в населенню не буде на стільки організованости, щоби з тим самовластям успішно боротися. Надзираючою властю для самоврядування в воеводи, які в своїх воевідствах отримують безмежну власть, коли той закон перейде в польським соймі. Тому українське селянство її робітництво не сміє тої важкої справи спустати з ока.

Зачинає бути ліпше!

Во офіцерам вже виплачують додатки. Підпоручник дістає 150 пунктів, поручник 200, капітан 250, майор 300, підполковник 350, полковник 400, генерали від 600—1000 пунктів. Все те разом винесе мільони зол. Військова демонстрація вдалася і вже в в польським скарбі гроші.

Для безробітного українського селянства, яке ні в краю, ні на еміграції не знаходить праці, грошей на додатки ще не має!

3 ЖИТТЯ села й міста.

Свята в честь Івана Франка.

В неділю 18. ц. м. святкувала сокальська земля пам'ять великого земляка І. Франка величавою маніфестацією.

Вже рано зачали заловняти місто товпи народу, а вулицями проїжджали кінні бандерії в національних строях з національними прапорами; оркестра в різних сторонах міста грала народні гимни. Весь наряд тягнувся на збірну площу «Просвіти». Там виголосив о. Сохоцький до зібраного народу гарячу промову. А зібралось народу таки чимало. Всіх зібраних можна було легко числити на 10 000. Похід отвірали кінні бандерії в кількисот чоловік. На чоло висунулись бандерії з Угринова і з Мислинич, яко найчисленніші. Всі гарно приборані, на добрих

конях удекорованих стяжками; навіть з таких сіл, що до війни були гніздом москвофільства, як Скоморохи, було 22 їздців на конях. Видко, що молодь інакше дивиться на світ та ліпше розуміє, в чім лежить добро и щі як їх батьки, котрі давали водити себе за ніс таким кацапським мудрагелям, як п. Кійко. За бандеріями оркестра пригравала до маршу. За нею йшла «Січ» з Сокаля та Спасова. А далі, в поазбучнім порядку, всі села, а кожде з гарно прибораними таблицями. Гарно відбивались однострой дівчат. з Рождалова, Конотип та ин. Похід тягнувся кілька кілометрів. На просторім оболоні над Бугом по відспіванні «Вічного революціонера» сполученими хорами та по вправах «Січей» та «Лугів» з повіту, похід розв'язано —

Нарід розійшовся з надією на ліпші часи, бо кождий побачив, що в нас сила і то свідомо. А коли в нас свідомість та сила, то ми ще не пропали та не страшні нам нічий затії. —

Прикро тільки це, що сокальський повіт, хоч найсвідоміший, а так мало дбає за організацію молоді в «Лугах». В яким селі така організація існує, то воно і на святі ліпше виглядало, бо і порядок краший і числом були більші. Пора земляки приступити до організації! **Учасник.**

СВЯТО ФРАНКА В ПЕЧЕНІЖИНИ.

Свято відбулося 23 травня ц. р. Промову гарну виголосив п. І. Самокишин, деклямували Олена Грозик, Ф. Ткачук та Микола Василюк. Співав хор під управою т. І. Дувірака та відіграла свою точку оркестра під управою т. Д. Машькова і Ю. Грабовецького. Чистий дохід у сумі 22.96 зол. призначено на пам'ятник І. Франка. Свято винало гарно. І треба підчеркнути, що в підготовлюванні свята брали виключну участь самі селяне. І не старається, щоби в себе дати заняття молодим українським людям, котрі мали б і силу і охоту до громадської праці. Ось місцевий нотар Українець — тримає в своїй канцелярії самих чужинців, котрі нічим не причиняються до добра народу, з якого і їх шеф п. Маковський і вони (в числі 3 осіб) добре живуть. Як добре живе, свідчать ось хочби контракти та поміри громадського пасовиска. За мало вартісні кусні за один контракт бере по кілька десятків зол. Але й на той контракт треба чекати, а врешті знову треба доплатити «не богато, но 15 зол.». А то й дістають селяне судовий наказ заплати, як Дмитро Боднаренко, Василь Васильчук, Мих. Семенішин у Марківці. Ось так поступає «свій» чоловік — Українець. Між иншим варто згадати, що нежонатий. Таких помічників працюючий народ не потребує! **Непростий.**

ПРО о. МАРКА ЦІЛЕ ЧТЕНІЄ.

«Брешти та міру знай!» Не дурний вигідав таку науку. Але о. Марко Гіль з Довгополя вдає, що не до него мова. В 25 ч. «Свободи» розпинається над недолею Гуцулів (на папері) та скаржиться, що його «народного» діяча радикали кривдять. При тім не забуває зробити пару доносів: мовляв, «Селянська Спілка» займається пропагандою радикалізму, має таблицю з написом «радикальна читальня» і т. и. Та й ще промовляє до амбіції Т-ву «Просвіта». Але пригляньмося ближче цему «Свободівському» «батькові» народу. Де та праця? Нікому нічого не поміг, ніщо не зробив, а навпаки шкіру дре як несамовитий та й перешкаджає в праці. Доки «Селянська Спілка» не зачала працювати, о. М. Гіль також мовчав. Правда організував дарабників, але так, що кождий член «організації» мав що місяця сповідатися і платити по 50 сот., а завідці по кілька золотих. Чи не ладна «організація» для наповнювання кишені?

О. Гіль любить тільки балакати пусті слова, а пусті газети його слова беруть на золото. А ми говоримо фактами. Про здирства о. Гіля нераз були (і будуть) дописи. Від бідної вдовниці судово фантаував «належитість» за похорон. Попюки мусли за вінчання по когутіві принести і 60 зол. дати. Певно, що ці люде могли без вас обійтися, але ви власне вчите, що сам цивільний шлюб не годиться брати. Але ще й до цієї свідомости ви довчитесь в нашім селянстві. Не думайте! А дуренькі дописи о. Гіля в «Місіонарі» про Яновського і Шкіряка тільки ще більше отвірають очі нашого народу і помагають йому визволитися з під власти тьми. І тому тільки УСРП виступає проти таких попів, що туманять і здирають народ. Ось візьміть на приклад о. Вергуна з Краснолі. Він також не дешево каже собі платити. Але чи є на нього дописі? Ні! Бо він — знаєте — працює для народу, хоч ані разу не хвалиться в часописях, як о. Марко. Проти народу він не виступає, бо знає, що селяне не можуть вступати в повівську чи

Основне ядро нашого народу — селянські маси, ще не живуть вповні свідомим, національно-політичним життям і знаходяться в стадії національного усвідомлювання; в розвитку культурно-освітньої, освідлюючої праці прилучуються щойно до українського народу. Виробленого політичного світогляду, ясно означеної мети селянство ще немає, бо Волинь має за собою — після революційних подій і горожанської війни, — всього 5—6 літ громадської праці на українському ґрунті.

(Конець буде.)

Провід в такому вихованні має повинні взяти на себе наші політичні організації і партії.

Чи можна сказати, що наше політичне життя сприяє в витворенні в масах здорового національно-політичного й соціального світогляду?

Щоби відповісти на це питання, мусимо придивитися ближче нашим політичним відносинам.

Волинь не має ще розвиненого політичного життя. Волинь є щойно в стадії політичного шукання. Існують поодинокі особи й гурти людей, що рахують себе членами тих чи інших політичних організацій. Політичного життя в західно-європейському розумінні, де партії об'єднують 10 і сотки тисяч членів, в нас немає; це музика далекої будуччини. В політично-партійній роботі Волинь не дорівнює навіть Галичині, де, завдяки вільнішим умовам життя за Австрією, виробилась певна традиція в політично-партійному житті.

в панську партію організації, але лише в селянську та робітничу. І тому ще немає на о. Вергуна дописів, що не стає він проти професійної організації селян «Селянської Спільки», але навпаки — помагає радою. І тому, що о. Гіль бажавби (як видно по його роботі), щоби в його граджі було як найбільше покірних, темних овець, виступає проти него клясово свідоме селянство, як проти свого яркого клясового і політичного ворога, котрий в початках організації працюючих безстидним способом її зогиджує і старається її дискредитувати. Але свідомі селяне знають, що за пів року діяльності «Селянська Спілька» не може перевернути гір. Однак в свій час «Селянська Спілька» принесе наглядну користь. Також треба бути без чести, щоби писати, що «Селянські Спільки» виступають проти «Просвіти». Проти злої роботи і освіти в «Просвіті» то «Селянські Спільки» можуть і мають право та обов'язок виступати. Але проти самої «Просвіти» ні! Також не вільно святим особам, що другим гріхи знімають, брехати. Немає напису «радикальна читальня» на нашій читальні, але читальня «Селянської Спільки».

Так! так! отче Марку! Народ тікає від туману й тьми. І простве до своєї цілі. Хто йде з ним, той проти нього! І не pomoже хочби ріжні павки та туманики в кабатах, ризах і т.д. не знати як поплакували у своїх панських газетах.

Гул.

ЗАБИРАЮТЬ МАЙНО!

ВИШГОРОДОК Кремінського повіту. Адміністрація шалє! Що буде далі, невідомо, але сподівається треба лише гіршого. Нищать усі наші здобутки культурно-освітні; запанувала середньовічна, — бо інакше не можна назвати все те, що робиться, — система утисків, ріжних шикан, руйнації всього того, що створюється важкою працею мозолитих селянських рук. Ось приклад, який говорить сам за себе. 9. VII б. р. прийшов до Ради читальні солтис містечка Вишгородка Арійон Маміборський, післанний з громади за домаганням віддати ключ від громадського магазину, в котрім аматорський гурток давав в зимі вистави, а о скільки не буде ключ відданий до 8-ої год. ранку, то загрожував суворю карюю усій Раді читальні. Спираючись на статтю посла Б. Козубського в «Громаді». Не маривайте народнього добра, Рада читальні відмовила солтисові виконати його домагання. Дня 14/VII. о 5-ій год. по полудні писар громади п. Фіялковскі wraz з командантом поліції м. Вишгородка і двома громадянами — запечатав двері своєю печаткою. В магазині осталося просвітнянське майно. На всіх просвіт'ян цей вчинок зробив страшне вражіння. Як можна допуститися до такого ганебного нищення найосновніших здобутків укр. культ. освітнього життя. Чи можна задушити таким способом змагання укр. народу до знання? Та всеж таки просвіт'яне не падають духом і думають всіх заходів ужити, щоб обстояти своє право на користування своїм народним добром.

Просвіт'яни.

ЗАМИКАЮТЬ ЧИТАЛЬНІ.

М. Бережанка. 9, 10 і 11 липня с. р. поліція Лановецького постерунку робила доходження в справі відбувшоїся 27. червня ц. р. культурно-освітньої наради під головуванням заступника голови Ради С. Жука в просвіт'янському будинку. Складено протокол. Громадський будинок, де містилася читальня, поліція замкнула й запечатала. Наші деякі просвіт'яне заявили, що це будинок «Просвіти», то поліціант відповів, що він цього не знає, що «Просвіта» міститься в громадському будинку (хоч про це своєчасно повідомлено повітовим Т-вом староство) і що виконує лише обов'язки й розпорядження на нього наложені. Взагалі поліція відвідує щоденно село, допитує просвіт'ян, та деморалізує селян; заявляє поліція також, що в селі має стояти експозитора — бо село занадто рухливе і за ним треба слідкувати. По відомостях такі допити були і в селі Волиць, лановецької громади. В Бережанці просвіт'янський рух фактично спинено; Читальня лишилась без будинку. Взагалі треба до цього ще додати, що утиски над просвіт'ним рухом набірають страшного й досі нечуваного розміру. З повітового Т-ва на село не сміє явитись інструктор, бо за ним слідкує поліція; у Волиць й Бережанці маємо факти зрешту солтисів за те, що не доклали на постерунок поліції, що прибув до читальні інструктор повітового Т-ва. Українське свідоме громадянство повинно зрозуміти, що зараз ми переживаємо хвилю терору і виразного походу проти «Просвіти». Через те необхідно вжити всіх заходів до одностайного поборювання цих репресій адміністрації, а для цього треба більше єдності й впертої, послідовної оборони права на життя своїх єдиних культ. освітніх організацій.

Свій.

Самоврядування і хуліганство.

Миколаїв, пов. Косів. Нездарів в нас в селі богато, а дуки депути з них шкідливі і панують з даски Польщі. Громаля не має ніякого впливу на громадські справи. Панував в нас старий наказний війт — дука, а коли він минувся, прийшов довгуні такий сам. Має прибічну раду в кумія і святія, а коли одного дуки, чи кума не стало, то позичили аж з Пістиня. Коли прийшла позичка, то так і розійшлася між багатіями, а село лізналося щойно потім. Є в нас також хлібії, що усяких способів хапається, щоби опанувати читальню «Народну Спільку». Дописувє до «Селянського Прапор» і там хуліган дає знати, що село ніби за ними. Але цього нема хоч не є в селі добре, — то вже так зло не буде, як думають хлібії. Самі селяне зложили між собою 5 зол. на політичних в'язнів і віднесли до Коломиї. Хоч такою малою жертвою хочемо допомогти борцям села.

ЧАС ПРОКИНУТИСЬ!

Село Пульчю, пов. Любомля. Гамне наше село — найбільше в повіті. Хат більше як з 300. З одного кінця села в друге оком не сягнеш. З весною по лівім і правім боці села великі озера по 15—20 верст довкруги. В однім боці села церква і читальня, не читальня. Схотяться в цей час рано, чи в вечерню пору, моголь і свідомі громадяне. Часами й за вули вольються, коли горівка до готови підійде. На читальню пишеться великий напис «Карма». Прийдуть люде, позасідають, пють і курять «Елєгант». І в церкві їдїт з невеликою навкою виходить. Жде тільки, щоби яка жічка до виводу принесла 2 зол. Молодь поза картами й музиками світа не бачить. А це є зло. Друзі! Час би прокинутися! І хоч вас поліція лякає — то ви таки беріться до науки, тягніться до

світла, читайте газети. Заложіть правдиву читальню. Не погубайте в тьмі, яка дозволяє, що з вас кождий здирає і ви на всіх працюєте, а найменше з цього для вас самих користи.

Пульчанини.

КОЛИ ВОНИ ОПАМ'ЯТАЮТЬСЯ?

Золотії, пов. Рівно. Два роки існує в нас читальня. Член «Просвіти» Юрко Рудик подав гарну думку, щоби збудувати власну хату «Народний Дім». Призначено з хати за 1925 р. по 2 зол. на ту ціль, а в 1926 р. по 3 зол. Є багато таких, що зложили, але й багато таких, що не дали бо кажуть: «немає». Але на шинок то є. Але на обід при церковнім брацтві з нагоди святаго Миколи і гроші і харчі найшлися. І по 60 сот. і по 2 копї та 20 яець, мвки й сала найшлося, аби було для братів та сестер що заїдати і понити. І хоч були голоси, щоби принайменше половину грошей віддати на будову школи — то такі голоси, як Андрія Чинчового: «на що нам школа, нам добре і без неї» переважали. Але поважні громадяне так не думають і помимо тої нехитї і незрозуміння тумують покінчити начате святе для них діло. В минулим році заколядували разом 225 зол. і за ці гроші купили бляху на тїх. Не раді з нашої праці панотен Дубаєвський. Коли звернувся член читальні до нього, щоби позичив з церковних грошей на будову, то накинувся з лайкою: «Разве такі малокососи безумне делают школу?». Не журіться отче, прийде час, що і в нас виростуть вуси. Буває, що й безвусї розумні. Але з такої помочи, не помудрюють навіть дурні. Хай отямляється ті, що до цієї праці відтягалися від праці. Нехай знають, що по словам Шевченка: «в своїй хатї своя правда!»

Козак.

Трусливі калюмніатори.

Редакція «Діла», рахуючи на те, що в нашій суспільности можна все робити безкарно, дальше вперто відмовляється піти на громадський суд за брехливу напасть на тов. О. Когута. Очевидно, боїться, що навіть між політичними прихильниками «Діла» готові знайтися такі, котрі не моглиби зрозуміти тої втечі перед громадським судом. Бо кождий нормально думаючий чоловік мусить себе остаточно запитати: коли редакція «Діла» хоч про себе крихітку вірить у слушність своєї напасті, то щож лекше, як доказати це перед громадським судом і таким чином що раз авторитативним способом показати, що «Діло» на нікого брехливо не нападає?

Тому власне редакція «Діла» аж на трьох шпальтах шукає нових викрутів, щоби якось оправдати свою трусість, причім недостачу річевих аргументів у користь своєї втечі перед громадським судом, закриває новими напастями, пустимп загальниками і т. д.

Ця нечувана поведінка мусить бути осуджена. Колиж «Діло» не хоче добровільно йти на суд, то мусить бути до того примушене: заступники тов. Когута вже звернулися до Союзу укр. письменників і журналістів, щоби він примусив відповідального редактора «Діла» до сповнювання громадських обов'язків.

Зміни на сонці й на землі.

Перед мільонами літ наша земля викроїлася з горячої мряковини сонця і в виді горячої мряковини вилетіла в простори. Як усі планети, опинилася вона в певній віддалі від свогого прабатька і зачала довкруги него довговічну мандрівку. В холодних просторах вона щораз більше остуджувалася, власне так само, як остуджуються її посестри інші планети, котрі відлучилися від сонця, як: Венус (рання та вечерня зоря), Марс (найбільш червона зоря на небі), Юпітер, Сатурн і інші. Деякі планети є більші від землі, як Юпітер, Сатурн, Уран. Інші як Венус, Марс є менші. Одних викинуло сонце дальше від себе, як землю, а тільки одну Венус ближче. В мандрівці столїть власна жара землі остуджувалася, гази скроп-

лювалися в течі, а описля перемінялися в воду, суші і повітря. Море й суша оживали, покривалися наслідком ріжних хемічних зв'язків, під ділянням горячих промінїв сонця рослинами, зеленню і вищими живучими організмами, звірятами та людьми. Вчені догадуються, що така судьба може чекати ще й інші планети нашої сонячної системи і інших сонячних систем у всесвіті, що морем зір залили безмежні простори.

Але сонце, яке висідає стільки тепла в простори — також холоднє хвиля за хвилю. В житті всесвіта це хвиля, в житті чоловіка це мільони літ. І ось тим поступеним охолодженням сонця цікавляться вчені, бо має воно свій вплив на життя на землі. Не можна в короткій статті описати всіх тих змін і їх значіння, які творяться на сонці і на планетах. Всежтаки цікаво знати, що думають вчені про теперішні зміни на сонці. Отже вони виказують, що тепер переживаємо час величавих експльоїв та вибухів на сонці та величезних плям, що творяться на охолодженій частинно поверхні сонця. Найбільше плям на сонці показується у 1927 і 1928 р., після чого значно ослабне сила сонячного тепла, що струями проміння лице в простори, а якого мільонна частина паде на нашу землю й виходе в неї життя. То ослаблення сонячного тепла й світла вплине по думкам учених і на рослине та звіринне життя на землі. Деякі вчені виказують, що сонце має також вплив на число народин у людстві. Але в це, що сонце має вплив на розвиток рослини, ніхто не сумнівається. І ось заповідають вчені, що настануть потім холодні роки, літа дощеві й пізні весни. Особливо важне це для рільників. Краї положені на землі ближче півночі будуть мусіти спїшитися з сїянням збіж і огородини, або й зміняти подекуди засів. Пшениця в деяких околицях мусить переїхати ближче до полудня, до рівника. На загал холод переїхується на якийсь час з півночі ближче до рівника на полудне. Такий час був уже після записку тому 600 літ. Заповідають, що літо 1927 р. буде дощеве й холоднє.

Все те просліджують вчені, а спеціально занялися тим американські вчені, котрі мають спеціальні прилади до мірення змін у теплі сонця. Інші вчені знову не мають таких чорних думок про ту справу. Вони поясняють, що охолодження сонця не йде так раптовно. Що воно відбувається менше більше однаково, але дослїди є докладніші тому, що прилади є кращі і краще показують ті зміни, що родяться на сонці. Ті зміни були й перше, тільки ми не мали таких добрих апаратів і їх не добачували і тому менше лякалися.

Зміни ті будуть йти дальше. Як остудилася земля, так охолоне й сонце і все життя замре годі в нашій сонячній системі. І хіба недлетить у вічнім русі, колись у далекій вічности в бу-

дучому нове сонце і зудариться з нашим. Обидва стоять в мряковину і зачнуть нову сру — витворять нову соняшну систему з планетами, місяцями і т. д. Чи й тоді щасливе хемичне получення витворить яке нове життя? Цього ніхто не знає.

Зі світа.

В МОСКВІ, Ленінграді, Тулі і Кронштаді зачалися чисельні арештування і ревізії комуністів, котрі пристали до Зіновєвської опозиції. Дня 25. липня арештовано в московськiм гарнізоні 66 осіб старшин і політичних комісарів та 143 червоноармійців комуністів. В багатьох частинах звільнено від військової служби „неблагонадійні“ елементи. Дня 25. липня всіх арештованих у Москві комуністів було 547 чоловік. В ніч на 25. липня розоружено і знято з караулів дві сотні курсантів, які прибули на Кремль на зміну непевних частин, які ще скоріще звільнено. В Петровско-Разумовськiм (частина міста Москви) захоплено типографію опозиції, яка власне в часі знаходження ревізії друкувала відозви Зіновєва. В часі арешту друкарів прийшло до бійки між міліцією та робітниками. Двох комуністів вбито. Сім міліціонерів є тяжко ранених. На літніську „Вишняки“ після малої перестрілки, міліція, яка прибула панцирними автами, захопила склад амуніції Зіновєвців. Ленінград майже в цілості стоїть по стороні Зіновєва. Але з інших околиць приходять вістки, що край заявляється за Сталіном і пануючим урядом. Дня 23. липня переведено ревізію в хаті визначного комуністичного вождя і приятеля Зіновєва, Камєнєва. Ця ревізія дуже пригнобила комуністів, бо з цього видно було, що так уряд, як і Зіновєв не думають про якунебудь злагоду. Радек, бувший большевицький дипломат — завізав правительство, щоби воно рішучо виступило проти розбивачів партійної єдності та заарештувало Зіновєва. Зачалися в Москві поважні події. Може вони втихнуть на деякий час. Але пізніше вибухнуть ще сильніше. Коже ослаблення московської влади дав змогу Великій Україні звільнити себе з під московської опіки. Хоч вона й червона, але так само тяжка як инша. Тільки повна воля може задоволити Українця.

В МЕКСИКУ розгорілась культура, боротьба. Проводять її римсько-католицьке духовенство проти правительства, котре проголосило розділ церкви від держави. Довголітня політична перевага духовенства зробила з него бутну силу, що хоче підпорядкувати собі все громадське життя в краю. Боротьба триває вже цілу сотку літ. Мексиканське духовенство не може забути про колишню свою силу, про свої інквізиційні суди, якими тероризувало всіх і вся і спіяло освіту широких мас. І тепер хоче використати темноту та забобонність мас у боротьбі з урядом. Де можуть, там бунтують вірних проти влади. Патріотизм духовенства не виходить даліше поза інтереси його кишені і його панування. Що не діється за його благословенням і дозволом, проти цього йде воно як отвертий і безощадний ворог. В місті Аквакалієнтес католики підбурюють клерикальними агентами, замордували бурмістра, який арештував священника за непослух владі. Інший приклад. Правительство видало закон, яким відобрало

католицькій церкві її спеціальні привілеї і обмежило її вплив на політичні справи держави. На це відповів клер вішною. Він загрозив, що перестане за кару видавати святі тайни і замкне церкви перед вірними. Таку кару проголошували кількисот літ тому назад римські папи в краях, у яких королі не хотіли йти на руку папі римському і його священничій гвардії. Тоді була це страшна кара для забобонного населення і неодолюваний король мусів з покорю вгнути коліно перед духовенством і слухати, що він йому диктував. Тепер мексиканське правительство загрозило, що всі такі костели перебудує на школи і музеї, а яких вийдуть священники. Який буде кінець тої війни — невідомо. В багатьох місцях сила клерикального впливу є велика. Доходить до важких заворушень. Католицькі круги Мексику хочуть через жінку теперішнього президента впливати на него, щоби змінив закони в користь духовенства. Цій боротьбі католицького клеру з мексиканським правительством приглядаються інші церкви. Вони надіються, що з тої боротьби вони скористають найбільше. В столичнім городі Мексику заворушення потягнули за собою смерть 12 осіб так зі сторони війська як і демонстрантів католиків. З духовенства не погіб ніхто. Духовенство впливає на вірних, щоби воно перестало возити харчі до міста. Деяка частина населення побоюється, що темне селянство справді послухає священників і тому аадалегідь викупує харчі, щоби протримати гарячий час.

В КИТАЮ знова настала зміна. Збднані генерали Ву-пей-фу і Чанг-со-Лін розбили спільно армію Фенга, котра називає себе китайською національною армією і є в порозумінні з СРСР. Але після побіди зачали оба побідні генерали сваритися о першенство в столиці Китаю Пекині. Дуже неуступчивий був особливо Ву-пей-фу. Тоді Чанг-со-Лін порозумівся з Фенгом і отсе йдуть разом проти Ву-пей-фу. Як повідомляють, війська Ву-пей-фу тікають перед наступаючими генералами. Одна з його армій в числі 40.000 чоловіка вповні перейшла на сторону ворога. В цілім світі є тепер великі нещастя в наслідок злив. В нас гнів збіжжа на полі, а в інших краях ріки змивають і забирають зі собою людське добро. В Китаю в краю Гупей, який весь залитий водою, погубило до 4.000 осіб.

У ФРАНЦІЇ панує велике обурення на чужинців. Особенно звертається те обурення проти Американців. Причини цього такі, що Французи своєю божевільною воєнною політикою в страху перед відплатою Німців зайшли в великі довги і тепер мусять Америці віддати. І ось Французи обурені, що вони кров проливали, а за те ще їх унуки мусити платити Американцям за воєнні довги власному союзникові. В Парижі прийшло до вуличних демонстрацій проти Америки. На побережі, де є статуя вірності американського жовніра в пам'ять першого транспорту американських військ на французький фронт, хтось урвав американському жовнірові на статуї руку. Коли його зловили, сказав, що зробив це навмисне, щоби виказати фальшивість Америки.

В ГРЕЦІЇ цікавиться населення скандалом у родині свого диктатора Пангалоса. Син Пангалоса залюбився в

сербській танцюристці та втік з нею з батьківської хати, бо батько не хотів погодитися на вінчання. Ще й заявив, що батько тому лишень не дав дозволу на вінчання, що ненавидить Сербів. Помагав молодій парі банкир Скіядес, який для молодого Пангалоса „здефравдував“ (неладно говорити про таких панів, що вони вкрали) 24 мільони грецьких драхм на шкоду диктатора. Пангалос звернувся до югославянського правительства, щоби воно арештувало сердечних приятелів. Але Югославія відмовила. Вона перевела тільки слідство проти Скіядеса. Скіядес (котрий певно заплатив собі дорого за „приятелювання“) всежтаки побоювався за свою шкіру і виїхав з Югославії до Відня. Там його з доручення грецького правительства австрійські власти заарештували. Оборони Скіядеса піднявся віденський адвокат Рудольф Скрайн. Але добре ведеться диктаторам. На грошеву кризу власних кишень нарікати не потребують.

Господарський куток.

В середині літа мало хто насаджує квочки, бо мало користі є з пізніх курят. Пізні курята ростуть помалу. До зими вони не є дозрілі. Зима і погка погода впливає на них дуже лихо. Звичайно вони скоро занедужують і гинуть. Щоби такі курки неслись, то шкода й сподіватись. Помимо цього, що курят вже так як не треба, хіба на заріз, є багато квочок. Ці квочки сидять у гніздах і курки не мають де нестися. Крім цього, як квочки довго сидять у гніздах, вони та міль багато плодяться в таких курниках, де є ті гнізда. Те, що курка квочає, є природне. Сама курка не винувата тому, що квочає. Господині можуть помогти квочці перестати квочати.

Пересічно курка, яка квочає і посидить в гнізді оден день, а по цім дні її посадить в клітку для квочок, вона зачне нестися по десятих днях. Коли квочка сидить оден тиждень і по цім її посадить у клітку для квочок, вона зачне нестися по двадцятьох днях. А коли вона сидить у гнізді три тижні, її треба тридцять днів, щоби вона віджила і зачала нестися. Це значить, що частина літа мине ним вона зачне нестися. Тож ясно, що квочка в цей час не тільки, що є на заваді, але й користі не приносить, бо навіть доводить до втрат, бо-ж їсть корм.

Клітка для квочок. Найліпша клітка для квочок є коробка — три стопи довга, три широкі і дві висока. Боки і верх цієї коробки є з дощок. Спід або дно є з лат, листів або прутів, поприбнваних два цілі одна від другої. Таку коробку ставляють в холодку або курнику на ніжках, яких 3 стопи від землі, або вишається до гіляки на дереві. Квочку садять і запирається там. Вона сідає на решітку і не зможе загірті місця під собою. Колиж дасться їй подостатком води і корму, то вона перестане квочати.

Кидання квочок в бочки, у воду або ями не є здорово для курок. Клітки для квочок є найліпший спосіб на вилічення від квочання. Попробуйте і переконайтесь! К. С. Продав. За «Канадійським фермером».

Позбудьтеся когутів. Щоб поліпшити загально якість яєць і в цей спосіб причинитися до вищих цін за яйці, треба або позбутись когутів, або відокремити їх від курок. Курки несуться без когутів так само добре (коли не ліпше) як і з когутами. Як когутів нема між курками, яйця не мають зародків, тож не несуться так скоро.

ВНЕ появилася дуже потрібна книжка для пожарничо-руханкових Товариств на.

ПІДРУЧНИК

для Спеші та Лутів.

Замавляти: в редакції „Вістей з Лугу“, Львів, Ринков 10 II. пов.

Ціна і прил. 5 зол. разом з поштовою оплатою.

НОВИНКИ.

Тринадцять повішених

Заграничні часописи описують широко останні хвили життя 13 турецьких політиків засуджених на смерть за заговор на життя Кемалю-Паші. Тільки Ісмаїл і Юсуф боялися. Шукрі-Бей бувши міністр освіти, якого першого покликали, відозвався: „Отже від мене будуть зачинати! Добре!“ Коли шнур обірвався, він спекійво ждав, щоби йому другий раз завязали шнур. Гільмі в останній хвили попросив о папіроску. Расім-Бей, якого питали о останнє побажання заявив: „Бажаю спасення своїй вітчизні“. Генерал Ріджі-Баша сказав: „Маю 54 літ і вмираю охочо. Тюрма булаби страшна!“ Галіе-Тургут-Бей бажав, щоби його сини не мішалися в політику. Аріф-Бей, котрий був приятелем Кемалю, сподівався ласки, але, коли не прийшла, спокійно крикнув: „Отже так час! Нехай живе Туреччина!“ Нурі-Бей висловив побажання, щоби його брат не видав більше коштів на його похорон як 150 фунтів. Коли йому кат невдачно закладав шнурок, трохи злий відозвався: „Чого так ешшитесь. Цеж не ваша, але моя смерть!“ Ісмаїл і Юсуф мали за гроші виконати замах. Вони дуже борелися і просили о ласку.

Знов вбито в минулий понеділок тайного поліційного агента.

В Варшаві вбито на вулиці Обозовії, в хвили, коли вечером входив в браму своєї мешкальня агента поліційної поліції Ульбріха. Його запросили на вечеру, а коли вертав до хати, напало на него кільканадцять людей та зачали в него стріляти. Ульбріх боронився завзято, але впаав мертвий, бо дістав чотири кулі в ший. Поліція прийшла на місце вчинку щойно о першій годині в ночі. Один з прохожих чув стріли і крик: „Погибай провокаторе!“ Арештовано під замітом убиїства двох комуністів.

Умер предсідник Чека.

В минулім тижні помер у Москві наглою смертю довголітній начальник чрезвычайної комісії, (Чека) яка має на своїй совісті десятки тисяч присудів смерти — Поляк Фелікс Дзержинський. Це був побіч Леніна один з поважніших вождів большевицького перевороту. Ленін учив, Дзержинський виконував і заставляв виконувати волю большевицьких вождів суворими езекуціями. Оповідають про цю людину, що вона була з душі добра, але холодно посвячувала десятки тисяч людей на смерть і муки, бо їй здавалося що тільки такою жорстокістю наблизить день комуністичного господарства. Але кожний новий день, в який входила большевицька влада, переконував його, що замість іти до наміченої цілі, большевики є примушені завертати до давнього. Це мусів бачити Дзержинський, старий, загорілий революціонер, який започаткував в Росії найстрашніший в історії людства кровавий терор. Тому зараз після смерти кровавого володаря Москви рознесли ріжні пбголоски про причину його наглої смерти. Одні писали, що його отруїли, інші, що він сам зневірений остаточно в здійсненість своїх ідей покінчив зі своїм життям, особливо в хвили, коли в самім нутрі комуністичної партії

є глибоке роздвоєння. Похорони Дзержинського відбулися дуже святочно. Його труну несли Сталін, Риков, Троцький, Раковський, Бухарін і інші. Похоронять його біля мавзолея Леніна на Червоній Площі в Москві.

3 часів погрому у Львові.

Коли польські війська заняли Львів і виперли частини української армії поза місто в осени 1918 р. тоді певна темна згряя вдерлася до камениці ч. 27 при вул. Шпитальній та зачала грабити в помешканні багатого кравця, Жида Йосифа Наєра. Наєр боронив свого майна. Тоді стрілами з крісів його замордували Нещасливий оставив жінку і 7 дітей сиротами. Каменичний сторож Павло Капраль замкнув браму. Тоді взяли і його розстріляли. Родина Наєра впізнала одного зі злочинців Павла Пелеха, який служив в польськїм війську в відділі Абрагама. Його арештовано, але він утік. Опісля вженився в Старім Яричеві. Тепер знову справа виринула на верх. Нові свідки впізнали його як провідника погрому. Також дочка замордованого впізнала в Пелехові цього польського жовніра, що вбив її батька. В тій справі ведеться слідство.

Щезає море.

Величезне озеро Каспійське, яке ізза величини називають морем, гине на очах. До його впадає найбільша ріка в Європі Волга. Коли більше води припливе до цього озера з рік, тоді воно є вище і можуть по ньому плавати навіть найбільші кораблі без небезпеки. Але в цім році глибина цього моря зменшилася так дуже, що большевицькі газети взагалі сумніваються в це, чи це море в коротці не зникне. Стверджено, що в полудневозахідній частині цього моря дно постійно піднімається в гору. Море Каспійське має велике значіння в торгівлі СРСР з азійськими народами.

По офіцерськи.

В останнім часі зайшли такі цікаві історії:

В містечку Зденцелє польський офіцер застрівив шофера, що проводив автотом тільки з тої причини, що той не зачекав на нього, коли він спізнився. В Варшаві набив оден капітан шофера по лиці, а коли цей назвав його лобузом, тоді відважний п. капітан убив його вистрілом з револьвера. В Руді Пабяницькій оден офіцер рубнув трамвайового кондуктора шаблею по голові і відрубав йому ухо за те, що цей не хотів приспішити їзду.

Все те сталося на протязі одного тижня. Коли так панове польські офіцери дальше будуть воювати — то не стане в Польщі ані одного шофера та кондуктора.

На організаційний фонд УСРП зложили в зол.: т. Осип Когут, Богородчани, 40 зол.

До українського громадянства.

Перед трьома роками зарядила польська шкільна влада закриття державного мужеського учительського семінара з українською мовою, що існував у Львові в рівнорядних курсах побіч жіночої семінарії, так, що у новім шк. р. 1926/27 буде ще тільки послідний V курс. Супроти небезпеки, що небавом не стане українських народних учителів, Українське Педагогічне Товариство внесло три роки тому подання о дозвіл на отворення приватного мужеського семінара у Львові. Щойно в грудні

1925 р. відповіла львівська кураторія, що не може дозволити на мужеський учительський семінар УПТ-ва у Львові, бо не сповнені всі умови міністерського розпорядку з р. 1925, а існуючі вже три семінаріїні курси можуть остати тільки як просвітні без ніяких прав. УПТ-во закупило вже найкращіші научні прибори і старається про відповідне приміщення школи та вносить поновно просьбу о дозвіл на цей семінар. УПТ-во зробило зі свого боку все можливе, щоби з новим шкільним роком стала у Львові українська мужеська учительська семінарія, яка відповідалаби всім вимогам тай мала повні права. Тепер черга на наше громадянство заповнити цю рідну школу здатними учнями, бо не тільки для покриття коштів, але й з огляду на потребу учителів кожний курс мусить мати що найменше 20 учеників. Вииси на перший і на вищі курси, для яких УПТ-во надіється згодом добути допущення до матури, переводить Урава Курсів у шкільній домівці при вул. Крупярській ч. 15, на Личаківі, куди належить удаватися лично чи писемно. Звертаємо на це увагу нашого громадянства, бо від цього залежна дальша доля цієї школи.

Веселий куток.

Добре, що бузьки не відлетіли.

В Варшаві на вул. Мостовій впало яйце на голову одного прохожого. Цей зміркував, що яйце мусіло впасти з вікон помешкання Ноєха Ляйбгліда та покликав поліційнта, щоби цей зажадав від властителя помешкання відшкодування за капелюх і одіж. Але Ноєх Ляйбглід ані думав признати, що яйце є його власністю.

— То бузько — боронився він — зміс вам пане це яйце на голову; я сам бачив, як шибав собою над вулицею.

Як то добре, що ще бузьки не відлетіли і є на кого скинути вину!

Переписка адміністрації.

Костільники, чит. „Просв.та“ — до тепер вплачено 6.50 зл., до кінця року ще 2.50 зл. За додаток „Вісти з Лугу“ доплата 1.50. Костишин передплата вносить 2 ам. дол. або їх вартість в ин. валюті. Бабмаа, чит. „Просвіта“. Часопис висилаємо дальше — гроші пришлете пізніше. Слобода рунгурська, Федір Прокопів, часопис на подані вами адреси висилаємо; на яку читальню „Просвіти“ маємо слати „Гром. Голос“? Іван Федюк Михайла хай реклямує — часопис висилається йому стало.

Переписка редакції.

Кооператива Загайполе. В Лодзі є багато таких фабрик, як с. а. Шайблер-Грогман, „Мануфактура Відзевска“, „Познаньські“ ітд. Все те є великі фірми, котрі не згодяться вислати пару кусників до одної кооперативи. Щоби діставати просто товар з великої фабрики, треба щоби принайменше оден союз кооператив спроваджував. Тому й кличеться у нас: „творить і організується в кооперативах, бо тоді зможете набувати товар просто з фабрики“. Врешті зверніться в тій справі до „Центрсоюзу“ Львів. Милівання, п. Стриганці. Свід. сел. Ваш допис дуже загальний. Зачіпає поодинокі особи, не кажучи ясно, що є. Напишіть точніше: хто, що і коли, тоді помістимо. — Дописувачеві з Підволочиськ. Попередний Ваш допис говорить про старі справи, які сьогодні вже не цікавлять ширшого круга читачів. Напишіть у звязку з минулим про сьогоднішнє, пекуче, ось хочби з життя Підволочиськ. — Т. М. Г., Кути. Статтю про товариський та господарський бойкот хрунів не містимо, бо її в цілости прокураторія сконфіскує, а нам шкода місця.

ЛУГОВІ ВІДЗНАКИ

приписані статутот і апробовані Головною Радою „Лугів“ у Львові — можна набути в Кооперативі „ЖІНОЧИЙ БАЗАР“ в КОЛОМІЙ. Одна відзнака з додатками (дві приятельки і жовті нитки до вишивання) коштує 50 грошів. Висилається за попереднім надісланням готівки або за післяплатою. — Адресувати так:

Кооп. „Жіночий Базар“ в Коломії.